

Kirjoittaja on kehittämisspäällikkö
Suomen Kuntaliitossa
matti.holopainen@kuntaliitto.fi

MATTI HOLOPAINEN

VALTIONHALLINTOON KOOTUT KESKITETYT REKISTERIT KUNTIEN TUOTTAMISTA TIEDOISTA OVAT MANUAALIAJAN RATKAISU JA VIRHEINVESTOINTI DIGITAALISESSA YHTEISKUNNASSA

HALLITUS ON LINJANNUT tavoitteeseen kuntien velvoitteiden ja tehtävien karsimisen. Valtiovarainministeriö on julkaissut lokakuussa 2016 kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja velvoitteita koskevan sääntelypolitiikan periaatteet. Sen mukaan kunnalle tulee jättää itsehallinnon edellyttämä harkintavalta päättää tehtävien organisoinnista ja palvelujen tuottamistavasta sekä talouden suunnittelusta. Kuntien tiedonantovelvoitteista säädettyä lähtökohtana on, että tietoja ei kerätä erikseen, mikäli tiedot ovat saatavilla muista hallinnon ylläpitämistä tietolähteistä.

Huolimatta näistä selkeistä linjauksista, ministeriöt valmistelevat kunnille uusia merkittäviä vastuita ja kustannuksia ilman kompensatiota. Kuntia pyritään velvoittamaan toimittamaan ja tallettamaan tietoaan valtion järjestelmiin ja rekistereihin. Esimerkkinä palvelutietojen tallettamisvelvollisuus sekä maanalaisten johtotietojen tallettaminen kansalliseen johtotietopalveluun.

Kunnat ovat laajasti jo siirtyneet omissa toiminnassaan digitaalisiin toimintaympäristöihin ja sähköisiin asiointipalveluihin. Kansallisia rekistereitä perustellaan "sen pienimmän kunnan" valmiuksilla. Kansallisen rekisterin perustamisen sijaan yhteiskunnassa tulisi panostaa sen pienimmän kunnan toimintaympäristön kehittämiseen siten, että se kykenee vastaamaan velvoitteistaan itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Paikkatietoalalla valmistellaan kunnille uusia velvoitteita, mm. osoite- ja kaupunkimallitietojen tallettamista perustettavaan kansalliseen rekisteriin. Tätä pyritään vauhdittamaan valmisteltavalla uudella "paikkatietoalusta" kärkihankkeella.

Pyritäänkö kärkihankkeella lihottamaan ministeriön hallinnonalaan ja valtion liikelaitosta kuntien ja yksityisen sektorin kustannuksella? Onko valtion liikelaitos tulossa yksityisille markkinoille kuntien järjestelmätoimittajana sekä konsulttina? Vai pitäisikö edistää suomalaisen yhteiskunnan kokonaisuutta?

Ko. kärkihankkeella tulisi vahvistaa digitaalista verkostoyhteiskuntaa, joka rakentuu tietoaan julkaisevien prosessien joustavana kokonaisuutena, jossa yritykset ovat keskeinen toimija kuntien prosessien toteuttajina sekä tietopalveluiden tuottajina kuntien tarjoamasta ajantasaisesta tietovirrasta. On perusteltua vauhdittaa digitalisaatiota laajentamalla koneluettavan tiedon saatavuutta, parantamalla tietojen laatua kuntien prosesseissa sekä tukea prosessien rajapintojen avaamista.

TEKNINEN INFRASTRUKTUURI JA SEN TIEVARANNOT OVAT KUNTIEN KESKEINEN OMAISUUSERÄ

On arvioitu, että maan kiinteistövarallisuudesta 80–90 % on kuntien asemakaava-alueilla. Rakennetun ympäristön keskeiset tiedot syntyvät ja niitä ylläpidetään kuntien toiminta- ja palveluprosesseissa. Näitä ovat mm. rakennustiedot, osoitteet, asemakaavat, yleiskaavat sekä kaavan pohjakartat. Kuntien 2D-tietovarantoa ollaan nostamassa 3D-kaupunkimalleiksi.

Kuntien tietovarannot ja kaupunkimallit sekä niihin liitetyt prosessit ja tietopalvelut ovat keskeinen palvelujen järjestämisen ja toiminnan ympäristö kunnissa. Kaupunkimalleihin sisällytetään teknisen kuntainfran ja rakennusten yksityiskohtaisia tietoja.

KUNTATIEPALVELU VÄLITTÄÄ JO NYT KUNTIEN PROSESSEISTA AJANTASAISEN TIEDON SUORAAN KÄYTTÄJILLE – EI TARVITA KESKITETTYJÄ REKISTEREITÄ

Kuntasäätiö päätti lokakuussa 2016 rahoittaa KuntaTietoPalvelun toteuttamisen ja perustamisen. Tavoitteena on, että kaikki kunnat ovat mukana palvelussa vuonna 2020. Palvelu julkaisee kuntien tuottamat tiedot ajantasaisena suoraan kuntien prosesseista. Palvelu varmistaa tiedon jatkuvan saatavuuden kunnista sekä tarjoaa muutostietopalvelun. Kunnat julkaisevat tietonsa

itse, kuntayhteistyönä tai konsulttipalveluja käyttäen.

KuntaTietoPalvelussa on tänään mukana 109 kuntaa erilaisilla rakennetun ympäristön tietovarannoilla. Koneluettavaa rakenteellista tietoa mm. osoitteista, rakennuksista, kaavan pohjakartoista sekä asemakaavoista julkaisee palvelussa tänään 25 kuntaa ja kaupunkia, joissa on yhteensä 2,4 miljoonaa asukasta. Tavoitteena on nostaa ko. asukasmäärä 4 miljoonaan mahdollisimman nopeasti. Ja saada kaikki kunnat mukana vuonna 2020.

Hätäkeskuslaitos käyttää KuntaTietoPalvelua osoitetietojen tarkistamiseen ja hakemiseen. Tilastokeskus ja SYKE testaavat parhaillaan palvelua ja sen käyttöä osana omaa toimintaa. Verohallinnolle tarkoitettua kiinteistöverotuksessa tarvittavien tietojen välityspalvelua valmistellaan yhteistyössä kuntien kanssa.

KUNTATIEPALVELU ON OSA KUNNAN TOIMINTAPROSESSIA

Kunnille KuntaTietoPalvelu tarkoittaa tiedonvälityksen käsityön minimointia. Palvelun myötä poistuvia lisätöitä ovat mm. osoitetietojen välittäminen yhteiskunnan käyttöön, Inspire-velvoitteiden hoitaminen, kiinteistöverotuksen veropohjatiedot rakennuksista ja asemakaavoista verottajalle sekä kaavoituksen seurantatiedot Sykelle.

KUNNAN TIEO-OMAISUUDEN KÄYTTÖSTÄ PERITTÄVÄT PALVELUMAKSUT KUULUVAT KUNNALLE, EIVÄT VALTION LIKELAITOKSILLE

Tällä hetkellä Väestörekisterikeskus ja Maanmittauslaitos myyvät kunnan tuottaman rakennus- ja osoitetiedon omaan lukuunsa. Kustannukset jäävät kunnalle. Kaupunkien tuottamat kaupunkimallit tulevat olemaan kunnan merkittävä omaisuus digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Ei ole perustuslain hengen eikä kirjaimen mukaista, että kunnan omaisuutta myydään valtion liikelaitosten lukuun.